

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Ladislava Hejtmánka a soudců JUDr. Hany Kadaňové, Ph. D. a JUDr. Naděždy Treschlové ve věci

žalobkyně: **X. X.**
bytem X.
zastoupena JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., advokátem
sídlem Mánesova 48, Praha 2

proti:

žalovanému: **Úřad městské části Praha 9**
sídlem Sokolovská 324/14, Praha 9

v řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného

takto:

- I. Žaloba se zamítá v části, aby soud určil, že zařazení nezletilého X. X., nar. X., do evidence vedené žalovaným o dětech spadajících pod § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a vedení nezletilého v této evidenci, je nezákonným zásahem.
- II. Žaloba se odmítá v části, aby soud určil, že výkonem neohlášeného sociálního šetření v domácnosti žalobkyně dne 25. 7. 2023 se žalovaný dopustil nezákonného zásahu.
- III. V řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem specifikovaným ve výroku č. I tohoto rozsudku se žalovanému nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení.
- IV. V řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem specifikovaným ve výroku č. II tohoto rozsudku nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje X. X.

Odůvodnění

Vymezení věci

1. Žalobkyně se žalobou došlou Městskému soudu v Praze dne 20. 10. 2023 domáhala ochrany před nezákonným zásahem žalovaného, odboru sociálního, který spočívá v tom, že žalovaný zařadil nezletilého X. X., nar. X., do evidence ohrožených dětí (dále též „evidence ohrožených dětí“) ve smyslu § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSPOD“), vede jej v této evidenci, a na základě toho realizuje vrchnostenské úkony, například vykonává neohlášené návštěvy u žalobkyně. Vedle toho se žalobkyně domáhala ochrany před nezákonným zásahem spočívajícím ve vykonání neohlášené návštěvy u žalobkyně dne 25. 7. 2023.

Shrnutí argumentů obsažených v žalobě

2. Žalobkyně v žalobě nejprve vylíčila skutkový stav.
3. Uvedla, že je matkou nezletilého, od 9. 11. 2022 do 14. 11. 2022 byla hospitalizovaná v Psychiatrické nemocnici Bohnice (dále jen „PNB“), o čemž PNB dne 14. 11. 2022 bez souhlasu žalobkyně informovala žalovaného s žádostí o „*prošetření situace v rodině nezletilého dítěte*“ z důvodu, že podle informací od otce nezletilého má podezření na zanedbávání péče. Dne 21. 11. 2022 se na žalovaného obrátil také otec nezletilého s tím, že od 14. 11. 2022 nesdílí s žalobkyní společnou domácnost, proto mu není známa aktuální situace, a není mu ani znám žalobkynin zdravotní stav. Žalovaný dne realizoval 22. 11. 2022 neohlášené šetření v bydlíšti žalobkyně, vyžádal si zprávu místního oddělení Policie ČR o zásahu v domácnosti žalobkyně dne 9. 11. 2022, vyžádal si zprávu od pediatričky nezletilého.
4. Dne 5. 12. 2022 zařadil žalovaný nezletilého do evidence ohrožených dětí. V úředním záznamu uvedl jako důvod zařazení skutečnost, že žalobkyně odmítá dát žalovanému souhlas s vyžádáním zprávy o jejím zdravotním stavu z důvodu zhodnocení její péče o nezletilého, a že dosud nedodala žádnou zprávu hodnotící její aktuální zdravotní stav. V úředním záznamu dále uvedl, že žalobkyně již v minulosti byla hospitalizovaná a pokusila se spáchat sebevraždu, má diagnostikovanou psychózu a nikde se neléčí. Dále v úředním záznamu uvedl, že s podezřením na zanedbávání péče o nezletilého se na žalovaného obrátila PNB, a že žalobkyně bere otce nezletilého jako ohrožení. Stejněho dne pracovnice žalovaného žalobkyni telefonicky vysvětlila, že zákon žalovanému stanoví třicetidenní lhůtu pro vyhodnocení situace, tudíž žalovaný musí přistoupit k zařazení nezletilého do evidence.
5. V dotazníku pro tzv. základní vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, které se provádí pro účely rozhodnutí o tom, zda lze situaci dítěte považovat za situaci sociálního ohrožení, žalovaný neoznačil žádnou z předem definovaných možných situací ohrožení (jako je psychické trestání; fyzické trestání; nezáměr o prospívání dítěte; sexuální zneužívání; nedostatečná ochrana dítěte před zneužitím; nedostatečný dohled nad dítětem“), ale označil kategorii „jiné“, a upřesnil, že „*matka má psychózu, s žádnými odborníky nespolupracuje, matka podepsala reverz z PNB, přítomnost jiné osoby bere matka jako ohrožení*“, a to přes to, že v podkladech shromážděných žalovaným nebyl žádný relevantní poklad, který by umožnil závěr o tom, že žalobkyně má psychózu, a žalobkyně popírá, že by toto sdělila žalovanému sama.

Shodu s prvopisem potvrzuje X. X.

6. Dne 3. 1. 2023 žalovaný zpracoval podrobné vyhodnocení situace nezletilého a jeho rodiny, kde jako příčinu ohrožení dítěte a důvod pro zahájení sociálně-právní ochrany dětí uvedl, že *„matka byla odvezena RZS do Psychiatrické nemocnice Bohnice, soud zahájil řízení o nedobrovolné hospitalizaci. Řízení ukončeno, z důvodu ukončení hospitalizace. Matka podepsala revers po týdnu. Matka žádá o přešetření hospitalizace soudní cestou. Matka nedoložila lékařské potvrzení o zhodnocení jejího zdravotního stavu.“*
7. Žalovaný dne 3. 1. 2023 také vypracoval individuální plán ochrany dítěte, který obsahoval tři cíle, a to *zajištění bezpečného výchovného prostředí nezletilého; nezletilý je v kontaktu se svým otcem; nezletilý je finančně zajištěn.* V rámci prvního cíle žalovaný žalobkyni uložil navázat spolupráci s odborným zařízením a podstoupit vyšetření, z důvodu zhodnocení jejího zdravotního stavu s ohledem na zprávu z PNB ze dne 14. 11. 2022, a spolupráci s odborníkem a plnění jeho doporučení. Ukazatelem účinnosti uvedených povinností měla být zpráva z odborného zařízení a spolupráce žalobkyně s odborným zařízením.
8. Teprve dne 2. 3. 2023 žalovaný obdržel odpověď PNB na žádost o bližší informace ohledně žalobkyně a poznatkům k péči žalobkyně o nezletilého. PNB v odpovědi uvedla, že v žádosti ze dne 14. 11. 2022 vycházela z informace od bývalého partnera žalobkyně, podle kterého se žalobkyně měla neadekvátně starat o nezletilého v rozsahu jednoho dne, přičemž v den propuštění bývalý partner žalobkyně *„svá tvrzení – sdělení poněkud zmírňoval.“* PNB dále uvedla, že s žalobkyní byla v průběhu nedobrovolné hospitalizace svízelná spolupráce, nicméně PNB nezachytila žádnou poruchu chování vůči nezletilému. Žalobkyně měla zájem na tom, aby nezletilého mohla během hospitalizace vidět a kojit. V přítomnosti personálu měla možnost mít syna na návštěvě, byla s ním v interakci a projevovala zájem. PNB dále žalovanému bez vědomí a bez souhlasu žalobkyně zaslala lékařskou zprávu o hospitalizaci žalobkyně, k níž žalobkyně ve smyslu § 55 odst. 5 ZSPOD nemá přístup, nicméně žalovaný z ní pořídil výpis.
9. Dne 25. 7. 2023 žalovaný vykonal v místě bydliště žalobkyně další neohlášenou návštěvu. Pracovnice žalovaného žalobkyni potvrdila, že nezletilý je veden v evidenci ohrožených dětí z důvodu oznámení od PNB a otce, a že na jejich základě požaduje po žalobkyni lékařské vyšetření dokládající její schopnost pečovat o nezletilého. Žalobkyni rovněž zdůraznila, že je její povinností, a nikoli povinností žalovaného, doložit žalobkynin zdravotní stav. Dále žalobkyni informovala o novém individuálním plánu, který obsahoval již pouze cíl týkající se zdravotního stavu žalobkyně, kdy jeho podstatou je doložení lékařské zprávy ze strany žalobkyně o její způsobilosti zajistit péči o nezletilého. Žalobkyně s neohlášenou návštěvou nesouhlasila s argumentem, že nezletilý je v evidenci ohrožených dětí veden neoprávněně, nesouhlas dala najevo i přivoláním hlídky policie.
10. Dne 1. 9. 2023 proběhla společná schůzka žalovaného a rodičů nezletilého. Ač byl předmětem schůzky především kontakt otce s nezletilým a finanční zajištění péče o nezletilého, výstupem ze schůzky bylo opět doporučení žalobkyni, aby začala spolupracovat s odborným zařízením. Pracovnice žalovaného na schůzce žalobkyni potvrdila, že nezletilý je v evidenci ohrožených dětí veden z důvodu, že žalobkyně stále nepředložila lékařskou zprávu, která by hodnotila její způsobilost pečovat o nezletilého. Pracovnice žalovaného má tedy za to, že nezletilý je ohrožen. Konkrétní situaci, kdy by žalobkyně nezletilého ohrozila, pracovnice žalovaného nedokázala uvést.

Shodu s prvopisem potvrzuje X. X.

11. Následně žalobkyně v žalobě formulovala jednotlivé žalobní námitky.
12. Žalobkyně namítla, že žalovaný v důsledku nezákonného zařazení nezletilého do evidence ohrožených dětí vede spisovou dokumentaci, shromažďuje i citlivé osobní údaje žalobkyně, včetně údajů o jejím zdravotním stavu, tím zasahuje do jejího soukromí, vykonává neohlášená šetření v domácnosti žalobkyně, tím zasahuje do svobody obydlí. Nutí žalobkyni, aby čerpala určitý druh zdravotních služeb, a to zcela mimo zákonem vymezené důvody poskytnutí zdravotní péče bez souhlasu. Žalobkyně je tak přímo zkrácená na svých veřejných subjektivních právech.
13. Žalobkyně namítla, že v jejím případě nebyla naplněna zákonná definice sociálního ohrožení dítěte ve smyslu § 6 ZSPOD.
14. Jednak její případ nebyl podřazen po výčet situací v § 6 ZSPOD. Ten je sice formálně demonstrativní, měl by však být vykládán jako taxativní, neboť na tento výčet je vázána věcná působnost orgánu sociálně-právní ochrany dítěte jakožto orgánu veřejné moci s autoritativními pravomocemi vůči dítěti a jeho rodině, jedná se tedy o oblast, která musí být ovládána zásadou zákonnosti, přičemž nelze připustit, aby správní orgán vykonával své vrchnostenské pravomoci též v zákonem nespecifikovaných oblastech či situacích.
15. Jednak její případ nenaplnuje ani materiální korektiv zakotvený v § 6 ZSPOD, dle něž je třeba, aby rozhodné okolnosti trvaly určitou dobu nebo dosáhly určité intenzity.
16. Dále žalobkyně namítla, že žalovaný nedostal ani nezbytnému důkaznímu standardu pro vyhodnocení sociálního ohrožení dítěte. Důvody zařazení dítěte do evidence ohrožených dětí nemohou spočívat v tom, že žalovaný nemá dostatek informací k tomu, aby mohl ohrožení specifikovat. Naopak, žalovaný musí mít jasnou představu o tom, v čem ohrožení dítěte spočívá, jak se projevuje, a musí být schopen odůvodnit, jak toto ohrožení naplňuje zákonnou definici ohroženého dítěte v obou jejích částech.
17. V případě žalobkyně se důvodem pro zařazení nezletilého do evidence ohrožených dětí stala absence informací o zdravotním stavu žalobkyně. Již sama skutečnost, že důvodem pro zařazení nezletilého do evidence ohrožených dětí je absence určitých informací, které žalovaný požaduje pro to, aby mohl vyloučit ohrožení nezletilého, ukazuje, že nemohly být naplněny zákonné podmínky pro toto zařazení. Žalovaný uplatnil zcela opačný důkazní princip, než jaký je třeba při autoritativním výkonu veřejné moci vůči jednotlivci uplatňovat. Namísto toho, aby prokázal naplnění skutečností zakládajících ohrožení dítěte, a tudíž založení jeho autoritativních pravomocí vůči dítěti i jeho rodičům, požaduje po žalobkyni, aby prokázala, že její syn ohrožený není. Postup žalovaného, který bez dostatečných důkazů nezletilého v důsledku uplynutí pořádkové třicetidenní lhůty do evidence zařadil, nastolil fakticky situaci, jako by se jednalo o domněnku či fikci ohrožení.
18. Žalobkyně zdůraznila, že zdravotní stav rodiče není bez dalšího důvodem zařazení dítěte do evidence ohrožených dětí. Mohl by být důvodem pouze v případě, že by rodiči bránil v plnění povinností či výkonu práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti. Pro zařazení dítěte do evidence by však musely být prokázány právě tyto skutečnosti, tedy neplnění

Shodu s prvopisem potvrzuje X. X.

povinností vyplývajících z rodičovské odpovědnosti či absence výkonu práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti, nikoli samotný zdravotní stav rodiče. To se však v případě žalobkyně nestalo. Naopak, všechny informace, které se vztahují ke způsobu výkonu její rodičovské odpovědnosti, potvrzují, že tuto svou roli plně zvládá. Zdravotní stav se žádným doložitelným způsobem nepropisuje do sledované oblasti, v daném případě do způsobu zajištění péče o nezletilého, proto je postup žalovaného, zaměřující se na žalobkyni pouze na základě domnělé diagnózy, diskriminační.

19. Pokud jde o kvalitativní korektiv § 6 ZSPOD, žalovaný vycházel z oznámení otce nezletilého, že se žalobkyně neadekvátně starala o nezletilého, a to v období jednoho dne. Jakkoli s popisem otce žalobkyně nesouhlasí, uvádí, že v domácnosti předmětného dne nebyla sama, ale zajistila přítomnost otce, k ohrožení nezletilého tak nemohlo dojít, a nakonec otec sám žalovanému vysvětlil, že jeho obava se nezakládala na nějaké konkrétní zkušenosti s chováním žalobkyně vůči nezletilému, ale na údajné diagnóze žalobkyně, kdy otec v důsledku neznalosti této diagnózy nedokázal odhadnout, zda je pro nezletilého bezpečné zůstat s žalobkyní o samotě.
20. Žalobkyně dále namítla, že neohlášenou návštěvu žalovaného v její domácnosti dne 25. 7. 2023 považuje za samostatný nezákonný zásah, jelikož se do něj nutně promítla nezákonnost vlastního zařazení a vedení nezletilého v evidenci ohrožených dětí. Neohlášená návštěva proběhla i přes kontinuálně vyjadřovaný nesouhlas žalobkyně. Dle žalobkyně žalovaný neměl zákonnou pravomoc vstupovat do její domácnosti, neboť tato pravomoc je odvozena od dle žalobkyně nezákonného zařazení nezletilého do evidence. Nadto žalovaný nedodržel princip minimalizace zásahů veřejné moci. Domácnost, bytové podmínky ani způsob zajištění péče ze strany žalobkyně nebyly v rámci podrobného vyhodnocení situace nezletilého a jeho rodiny problematizovány a nebyly tematizovány ani v rámci individuálního plánu. Stály tak mimo předmět veřejnoprávní ochrany zajišťované žalovaným v daném případě. Jinými slovy, žalovaný neměl žádné úkoly podle ZSPOD, které by musel v domácnosti žalobkyně plnit. Nově zpracovaný individuální plán, jehož zaměření nijak nesouviselo s domácností žalobkyně, podmínkami, v nichž nezletilý vyrůstá a ani se způsobem péče žalobkyně o nezletilého v této domácnosti, mohl žalovaný žalobkyni předat při naplánované schůzce. Stejně tak v rámci této schůzky mohl položit žalobkyni i všechny otázky, které jí namísto toho pokládal v její domácnosti. Ze strany žalovaného se jednalo o zjevné překročení kompetencí.

Vyjádření žalovaného k žalobě

21. Žalovaný s podanou žalobou nesouhlasil a navrhoval její zamítnutí.
22. Shrnul, že jeho spolupráce s rodinou začala v listopadu 2022, kdy se na něj obrátil otec nezletilého s tím, že žalobkyně začala mít po porodu psychické potíže, na jeho žádost byla nedobrovolně převezena na psychiatrii, kde následně podepsala negativní reverz. Otec neznal žalobkynin zdravotní stav. Dále uvedl, že rodiče nesdílí společnou domácnost, v době hospitalizace zajišťoval péči o nezletilého on za pomoci svých rodičů. Otec se obával, zda žalobkyně péči o nezletilého zvládne, když mu bylo známo, že už v minulosti „nějakou léčbu“ podstoupila. Následně žalovaný obdržel oznámení PNB ze dne 14. 11. 2022, kdy lékař žádal o prošetření situace v rodině, odkazoval na sdělení otce, které se týkalo možného

Shodu s prvopisem potvrzuje X. X.

podezření na zanedbání péče o nezletilého. Závěrem PNB sdělila, že byla matka obeznámena a souhlasila s kontaktováním žalovaného. Jako poskytovatel zdravotních služeb tak PNB plnila svou oznamovací povinnost, čímž mj. vzniká povinnost žalovanému postupovat dle § 9a ZSPOD a § 10 odst. 3 písm. c) ZSPOD, tedy pravidelně vyhodnocovat situaci dítěte a rodiny z pohledu toho, zda se jedná o dítě uvedené v § 6 ZSPOD.

23. V souvislosti s uvedenými skutečnostmi žalovaný provedl dne 22. 11. 2022 neohlášené sociální šetření v místě bydliště žalobkyně a nezletilého. Bytové poměry byly shledány v pořádku. Během šetření se žalobkyně zmiňovala o nespokojenosti s postupem porodnice, PNB, policie i konfliktech s otcem. Dále uvedla, že má dg. psychózu, v minulosti měla sdělovat, že chce spáchat sebevraždu, od té doby se nikde neléčila. Během těhotenství údajně vyhledala psychologickou pomoc. Žalobkyně žalovanému přislíbila zaslat lékařskou zprávu, kterou žalovaný požadoval v souvislosti s její způsobilostí v péči o nezletilého, nikoliv za účelem hodnocení jejího zdravotního stavu. Žalobkyně lékařskou zprávu nedoložila a následně ji doložit odmítla s tím, že se jedná o citlivé dokumenty, na které se vztahuje lékařská mlčenlivost, a že svůj zdravotní a psychický stav vhodným způsobem řeší. Dle svého sdělení měla být zapsána na čekací listinu, aby pro žalovaného zajistila nezávislý posudek. Takový posudek dosud žalovanému nepředložila. Žalobkyně odmítla podepsat souhlas s vyžádáním odborných zpráv od lékařů, proto byla poučena o dalším možném postupu žalovaného. S ohledem na závažnost zjištěných informací a potřeby vyhodnotit míru ohrožení nezletilého si žalovaný lékařské zprávy vyžádal přímo z PNB, s ohledem na citlivé údaje je založil do důvěrné složky spisové dokumentace dle § 55 odst. 5 ZSPOD, s omezenou možností do nich nahlédnout. Rovněž si žalovaný vyžádal zprávu od pediatričky, která péči o nezletilého hodnotila jako řádnou, jedná se však jen o jeden z podkladů při vyhodnocení situace dítěte, kdy žalovaný je povinen situaci dítěte hodnotit komplexně.
24. Žalovaný uvedl, že je po celou dobu transparentně v kontaktu s oběma rodiči. Ze sdělení obou rodičů vyplývá, že jejich vztah je dlouhodobě konfliktní. Žalobkyně sama uvádí, že je na péči o nezletilého sama, nemá podporu své rodiny. Zmiňovala i násilí páchané na její osobě ze strany otce, bylo jí v tomto poskytnuto poradenství, stejně tak byly rodičům nabídnuty služby pro nastavení jejich komunikace, celkového fungování v zájmu nezletilého a kontaktu otce s nezletilým. Aktuálně otec žalovanému doložil zprávu ze zařízení poskytujícího krizové poradenství. Oba rodiče jsou seznamováni s kroky žalovaného, jsou vyzýváni k součinnosti za účelem ochrany zájmů nezletilého i možnosti poskytovat rodině podporu, která by mohla vést ke stabilizaci celkové rodinné situace. Žalobkyně však svým odmítavým přístupem ke spolupráci řádný výkon sociálně-právní ochrany dítěte komplikuje a kvůli jejímu přístupu je žalovaný nucen nadále vést nezletilého v evidenci ohrožených dětí.
25. Žalovaný uzavřel, že nezletilý tak byl a je nadále vyhodnocen jako dítě dle § 6 ZSPOD, z důvodů výše popsanych. Vyhodnocení situace dítěte a následná tvorba individuálního plánu je povinností vyplývající ze ZSPOD, tak standardů kvality sociálněprávní ochrany dětí dle prováděcí vyhlášky č. 473/2012 Sb. Jedná se o metody sociální práce při výkonu sociálněprávní ochrany dítěte. Tyto metody slouží k analýze situace dítěte, situace rodiny včetně širšího kontextu za účelem nalezení zdrojů podpory. Při práci s rodinou jsou využívány i další nástroje sociální práce, které žalovanému umožňuje ZSPOD, např. žalobkyní zmiňované neohlášené (příp. ohlášené) sociální šetření dle § 52 ZSPOD, které je v daných

případech zcela legitimní. Žalovaný trval na tom, že postupuje dle zákonných ustanovení a nepřekračuje či nezneužívá své kompetence.

26. Dále žalovaný uvedl, že v průběhu spolupráce žalobkyně podala stížnosti na pracovníky žalovaného, které byly vyhodnoceny jako nedůvodné, podala také stížnost na žalovaného k nadřízenému orgánu, i ta byla vyhodnocena jako nedůvodná, stěžovala si i u Veřejného ochránce práv, ministerstvo práce a sociálních věcí žádala o náhradu nemajetkové újmy, u civilního soudu podala žalobu o náhradu nemajetkové újmy způsobené nezletilému nesprávným úředním postupem Policie ČR.

Replika žalobkyně k vyjádření žalovaného

27. V replice žalobkyně především poukázala na to, že žalovaný ve vyjádření nevysvětlil, v čem konkrétně spatřuje naplnění podmínek definice situace sociálního ohrožení dítěte, opět se soustředil na to, že žalobkyně nedoložila žádnou lékařskou zprávu ke svému zdravotnímu stavu, k tomu dodal, že vztah mezi rodiči je dlouhodobě konfliktní, nevysvětlil však, jaký vztah mají tyto skutečnosti k zákonnému vymezení ohrožení dítěte. Žalobkyně zdůraznila, že neochota rodiče spolupracovat s OSPOD netvoří součást zákonné definice § 6 ZSPOD a nemůže být důvodem pro zařazení dítěte do evidence, a to ani ve spojení s absencí informací o zdravotním stavu rodiče, ani ve spojení s případným konfliktním vztahem mezi rodiči, ledaže by tento vztah byl příčinou nepříznivého vývoje dítěte, což v případě nezletilého nenastalo. Žalobkyně upozornila, že dlouhodobě konfliktní vztah rodičů jako důvod pro vyhodnocení žalovaného podle § 6 ZSPOD ani jako skutečnost zaznamenaná v podkladech žalovaného nefiguroval. S odkazem na rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 4. 2023, č.j. 29 A 91/2022-87 žalobkyně uvedla, že žalovaný nerozlišoval mezi základním vyhodnocením, které se provádí za účelem posouzení, zda jsou v konkrétním případě naplněny podmínky zákonné definice sociálního ohrožení, a tudíž pro účely rozhodnutí o tom, zda má být dítě zařazeno do evidence či nikoli, a tzv. podrobným vyhodnocením, které se provádí pro účely zpracování individuálního plánu ochrany dítěte až po zařazení dítěte do této evidence. Argumentuje-li žalovaný, že mu oznámením PNB vznikla povinnost pravidelně vyhodnocovat situaci dítěte a jeho rodiny podle § 10 odst. 3 písm. c) ZSPOD, je takto postavená argumentace žalovaného čistě formální. Podle žalobkyně byl žalovaný oprávněn přistoupit k podrobnému vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a zpracování individuálního plánu ochrany dítěte až v okamžiku, kdy na základě tzv. základního vyhodnocení dospěl k závěru, že situace dítěte naplňuje zákonnou definici sociálního ohrožení podle § 6 ZSPOD. Žalobkyně dále namítla, že v souladu s právním názorem Krajského soudu v Brně má k zařazení dítěte do evidence ohrožených dětí docházet ve formě správního rozhodnutí o nařízení dohledu podle § 13 odst. 1 písm. b) ZSPOD, tedy žalovaný je povinen za tímto účelem vést správní řízení. Žalovaný místo toho přenesl důkazní břemeno na rodiče. K neohlášené návštěvě dne 25. 7. 2023 žalobkyně mimo jiné uvedla, že žalovaný ve vyjádření nedokládá soulad svého postupu se zákonem.

Zjištění soudu z dokumentace předložené žalovaným

28. Ve zprávě PNB adresované žalovanému ze dne 14. 11. 2022 je žalovanému oznámeno propuštění žalobkyně z PNB a je žádáno prošetření situace nezletilého v rodině, neboť dle informací od otce má PNB podezření na zanedbávání péče.

Shodu s prvopisem potvrzuje X. X.

29. V úředním záznamu ze dne 14. 11. 2022 je shrnut obsah telefonického rozhovoru žalovaného s otcem nezletilého s tímto výstupem: „otec se nachází v Rakousku, matka má trpět poporodními psychickými problémy, absolvovala pobyt v PNB, po týdnu podepsala reverz“.
30. Z e-mailu otce nezletilého adresovaného žalovanému ze dne 21. 11. 2022 vyplývá, že otec sděluje, že nemá nad situací kontrolu, žalobkyně je s dítětem sama, vzhledem k tomu, že se žalobkyně odmítá léčit a otec nezná diagnózu, není si jistý, zda je pro nezletilého bezpečné být s žalobkyní sám. V e-mailu je zahrnutý přeposlaný e-mail otce nezletilého adresovaný PNB ze dne 14. 11. 2022, v němž otec popisuje události od 29. 10. 2022 do 9. 11. 2022, uvádí, že žalobkyně obviňovala porodnici z nesprávného postupu při porodu nezletilého, vyčítala otcovi, že ji nebránil, dne 29. 10. 2022 byla opilá, což bylo výjimečné, když jinak se alkoholu vyhýbala, otec raději nezletilého na noc odvezl, což poté žalobkyně označovala za únos, o několik dní později žalobkyni umírala kočka, žalobkyně to špatně nesla, a přestože dříve se s nezletilým radovala, hrála si s ním, věnovala se mu většinu dne, nyní se několik dní o nezletilého staral převážně otec, zatímco žalobkyně se uklidňovala hraním počítačových her či nekontrolovanou konzumací sladkostí. Žalobkyně se přitom chovala nestandardně, např. setrvala v monotónním opakování stejných vět, pokračovala ve výčitkách a obviňování týkajících se porodu, kdy mimo jiné nabádala otce k fyzické likvidaci příslušných porodníků. Nato otec kontaktoval dlouholetého žalobkynina kamaráda a zjistil, že podobné paranoidní stavy se u žalobkyně opakují třeba jednou za dva roky, a že se údajně léčila v Bohnicích před osmi nebo deseti lety.
31. V Záznamu ze šetření ze dne 22. 11. 2022 žalovaný shrnul, že vykonal u žalobkyně neohlášené šetření, žalobkyně se během návštěvy starala o nezletilého, chovala ho, kojila ho, popsala, že po porodu měla s otcem konflikt, porodnice na ní spáchala násilí, nedodržela porodní plán, otec žalobkyni nebránil. Před nástupem do PNB u žalobkyně zasahovala policie, kterou zavolal otec z důvodu údajné agresivity žalobkyně, při příjezdu hlídky žalobkyně spala, dle žalobkyně hlídka nevyhodnotila, že by byl důvod k hospitalizaci. Žalobkyně byla rychlou záchrannou službou převezena do PNB, popsala, že na zdravotníky RZS byla sprostá. Žalobkyně nesouhlasí s užíváním antipsychotik, které jí podávali v PNB, z důvodu kojení nezletilého. Žalobkyně dále uvedla, že má diagnostikovanou psychózu, v dětství byla hospitalizovaná na psychiatrickém oddělení, v minulosti se vyjádřila, že chce spáchat sebevraždu, ale šlo pouze o emotivní projev, od té doby se nikde neléčí. O svém pobytu v PNB matka uvedla, že podle lékařů byla agresivní, měla užívat medikaci, stěžovala si na personál. Lékaři se neshodli, zda žalobkyni vysadit medikaci, poté žalobkyně podepsala reverz. Bylo jí doporučeno podstoupit psychiatrický pobyt na lůžkovém oddělení. Byla jí dána lékařská zpráva, kterou žalobkyně přislíbila zaslat žalovanému e-mailem. Během těhotenství vyhledala psycholožku, aktuálně k ní nedochází. K nezletilému žalobkyně uvedla, že je zdravý, dochází na rehabilitace, žalobkyně s ním cvičí. K osobním poměrům žalobkyně uvedla, že před mateřstvím pracovala jako IT specialista, nyní pobírá mateřský příspěvek ve výši 37.000 Kč, žije ve vlastním třípokojovém bytě, otec nezletilého je architekt, pracuje v Rakousku, s otcem se pokoušejí o mediaci z důvodu úpravy poměrů k nezletilému, žalobkyně má v případě potřeby pomoc s péčí o nezletilého od kamarádů, z širší rodiny nikoho nemá. Žalovaný učinil výstup z šetření: „Domácnost byla shledána vyhovující pro pobyt nezl. Matka má pro nezl. vše potřebné. Matka zašle pracovníci na e-mail usnesení ve věci řízení nedobrovolné hospitalizaci, propouštěcí zprávu PNB. Matka znovu osloví terapeutku a

obnoví spolupráci z důvodu zhodnocení jejího aktuálního zdravotního stavu. Matka má údajně diagnostikovanou psychózu, nikde není léčená.“

32. E-mailem ze dne 25. 11. 2022 žalovaný vyzval žalobkyni k zaslání propouštěcí zprávy z PNB, navrhl, aby si žalobkyně domluvila sezení u psychologky, s ohledem na zdravotní stav nezletilého, a termín sezení aby následně oznámila žalovanému.
33. Dne 25. 11. 2022 žalobkyně zaslala žalovanému e-mail, v němž odmítla poskytnout lékařské zprávy obsahující citlivé údaje, pokud žalovaný požadavek neodůvodní příslušným zákonným ustanovením. V případě, že nejde o požadavek podložený zákonem, nemá dle žalobkyně žalovaný právo jej vznášet. Žalobkyně se nebrání schůzce a domluvě, ale trvá na zákonném postupu a minimalizaci zásahů do soukromí.
34. V lékařské zprávě pediatričky nezletilého ze dne 28. 11. 2022 je uvedeno, že nezletilý měl rizikový porod, mimo jiné musel být resuscitován, na prohlídky docházeli zpočátku oba rodiče, později spíše žalobkyně, nezletilý je řádně očkován, prospívá, jeho vývoj se jeví jako příznivý. Pediatrička neshledává známky psychického nebo fyzického týrání na nezletilém. Žalobkyně naposledy přišla 23. 11. 2022 kvůli horečkám nezletilého, byla odeslána na ORL, kam došla a lékařskou zprávu pediatričky zaslala. Otec pediatričky sdělil obavy o nezletilého, obeznámil ji s hospitalizací. Pediatrička při hodnocení celkové péče rodičů o nezletilého neshledává zásadní nedostatky.
35. V Úředním záznamu ze dne 2. 12. 2022 žalovaný uvedl: *„Výše uvedený den byla vyhodnocena situace dítěte podle §6 zákona SPOD. Matka odmítá podepsat souhlas s vyžádáním zprávy o jejím zdravotním stavu z důvodu zhodnocení její péče o nezl., matka dosud nedodala žádnou zprávu hodnotící její aktuální zdravotní stav, matka opakovaně uvádí, že její hospitalizace v PNB byla nedůvodná. Matka již v minulosti byla hospitalizovaná, chtěla spáchat sebevraždu. Má diagnostikovanou psychózu, nikde se neléčí. PNB zaslal na OSPOD zprávu o podezření na zanedbávání péče o nezl., matka přítomnost otce bere jako ohrožení.“*
36. Ve formulářovém Vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny ze dne 5. 12. 2022 soud zjistil, že žalovaný v jednotlivých kolonkách neidentifikoval žádné rizikové skutečnosti, pouze v kolonce č. 6: Zajištění bezpečí a ochrany dítěte uvedl: *„Jiné – matka má psychózu, s žádnými odborníky nespolupracuje, matka podepsala reverz z PNB, přítomnost jiné osoby bere matka jako ohrožení“*.
37. Ve formuláři Informace k vyhodnocení dítěte ze dne 3. 1. 2023 jsou v kolonce Příčiny ohrožení dítěte a důvody pro zahájení sociálně-právní ochrany dítěte uvedeny tyto příčiny: *„Matka byla odvezena RZS do Psychiatrické nemocnice Bohnice, soud zahájil řízení o nedobrovolné hospitalizaci. Řízení ukončeno, z důvodu ukončení hospitalizace. Matka podepsala reverz po týdnu. Matka žádá o prošetření hospitalizace soudní cestou. Matka nedoložila lékařské potvrzení o zhodnocení jejího zdravotního stavu“*. Dále mimo jiné z formuláře vyplývá, že žalovaný získal aktuální zprávu od pediatričky nezletilého, žalovaný na jejím základě vyhodnotil potřeby dítěte jako naplněné. K rodinným a sociálním vazbám žalovaný mezi naplněné potřeby dítěte zahrnul „snahu o mimosoudní dohodu“ mezi rodiči ohledně styku otce s nezletilým, mezi nenaplněné potřeby dítěte zahrnul „pravidelný kontakt otce s nezl., vztah mezi rodiči“. Uvedl, že mediátorka doporučila kontakt otce s nezletilým v neutrálním

prostředí, a že podle matky mělo dojít ze strany otce k napadení, matka se obává nevhodného chování otce. K rodinným poměrům žalovaný shledal jako nenaplněnou potřebu nezletilého v pravidelném kontaktu s otcem a s prarodiči ze strany žalobkyně, jako naplněnou potřebu shledal pravidelný kontakt s prarodiči ze strany otce. Bydlení žalovaný shledal stabilní, rovněž potřebu finančního zajištění shledal naplněnou. Jako nenaplněnou potřebu označil „orientaci v dávkách SSP a HN“. K sociálnímu začlenění rodiny a komunitním zdrojům žalovaný uvedl: „bezpečné výchovné prostředí, dobrý dosah služeb“. Rovněž potřebu základní péče žalovaný shledal naplněnou („základní péče zajištěna“). K zajištění bezpečí a ochrany nezletilého žalovaný jako nenaplněnou potřebu označil lékařskou zprávu hodnotící stav matky. Potřebu citové vřelosti žalovaný shledal naplněnou, uvedl, že nezletilý má emocionální podporu ze strany rodičů, oba k němu mají pozitivní vztah a péči o něj zvládají. Potřebu stability bytového zázemí shledal žalovaný naplněnou. V závěru žalovaný uvedl následující specifika vyžadující zvýšenou pozornost, pro něž je nezletilý dítětem uvedeným v § 6 ZSPOD: *„nízký věk nezl., psychický stav matky, vzdálenost otce od nezl., nepravidelný kontakt“*. Žalovaný shrnul analýzu situace a potřeb dítěte takto: *„Matka naváže spolupráci s odborným zařízením lékařského zaměření z důvodu zhodnocení jejího zdravotního stavu. Otec bude finančně zajišťovat nezl., pravidelně zasílat výživné k rukám matky. Rodiče se budou domlouvat na zajištění péče o nezl. V případě nehody si péči upraví soudní cestou. Matka se obrátí na SAS ohledně možnosti čerpání dávek SSP a HN.“*

38. Dne 3. 1. 2023 žalovaný vyhotovil Individuální plán ochrany nezletilého dítěte č. 1 (s termínem 3. 7. 2023). Identifikoval v něm tři cíle. 1. K zajištění bezpečného výchovného prostředí nezletilého naplánoval, že žalobkyně naváže spolupráci s odborným zařízením s podstoupí vyšetření, z důvodu zhodnocení jejího zdravotního stavu s ohledem na zprávu z PNB. Bude spolupracovat s odborníkem a řídit se jeho doporučením, což bude ověřeno zprávou z odborného zařízení. 2. K zajištění kontaktu nezletilého s otcem naplánoval, že rodiče se budou domlouvat na úpravě poměrů nezletilého, dle potřeby se obrátí na mediátora, rodiče mají možnost požádat soud o úpravu styku. 3. K finančnímu zajištění nezletilého naplánoval, že rodiče se budou domlouvat na hrazení potřeb pro nezletilého, otec bude hradit výživné, matka požádá o čerpání dávek.
39. Dne 2. 2. 2023 PNB, k žádosti žalovaného ze 7. 12. 2022 o podání zprávy na žalobkyni, zaslala žalovanému zprávu. Do průvodního dopisu uvedla, že během hospitalizace byla s žalobkyní svízelná spolupráce, při pobytu PNB nezachytila poruchy chování směrem k nezletilému, žalobkyně měla zájem nezletilého vidět, kojit ho atp. V přítomnosti personálu měla nezletilého na návštěvě, byla s ním v interakci, projevovala zájem. Podnět k sociálnímu šetření PNB podávala na základě informace od otce, který sdělil, že žalobkyně se bezprostředně před hospitalizací nestarala adekvátně o syna – zmiňoval období jednoho dne. V den propouštění žalobkyně však svá tvrzení – sdělení poněkud zmírňoval.
40. Z Úředního záznamu ze dne 3. 2. 2023 vyplývá, že žalovaný shrnul obsah zprávy z PNB ze dne 2. 2. 2023 s tím, že žalobkyně byla hospitalizovaná v roce 2007 po dobu jednoho týdne, tehdy popisovány histriónské rysy osobnosti. V rámci hospitalizace od 9. 11. do 14. 11. 2022 samotná diagnóza poruchy osobnosti nestanovena. Stav uzavřen jako porucha přizpůsobení; paranoidní prožitky na hranici bludů jsou dekompenzací výše uvedených osobnostních rysů v zátěži. Doporučen další stabilizační pobyt v PNB, podrobnější diagnostika, psychoterapeutická péče a nastavení medikace, což však žalobkyně odmítla. Dle závěru

Shodu s prvopisem potvrzuje X. X.

žalovaný ze zprávy zjistil: „*Diagnostika – porucha přizpůsobení, neklid a nepokoj, potřeba trvalého dozoru, anomálně strukturovaný osobnost s histriónskými a paranoidními rysy. Nutná abstinence od všech psychoaktivních látek včetně alkoholu.*“

41. Dne 3. 7. 2023 žalovaný vyhotovil Individuální plán ochrany nezletilého dítěte č. 2. (s termínem 3. 1. 2024). Identifikoval v něm jeden cíl, v němž naplánoval, že žalobkyně naváže spolupráci s odborným zařízením s podstoupí vyšetření, z důvodu zhodnocení jejího zdravotního stavu. Bude spolupracovat s odborníkem a řídit se jeho doporučením, což bude ověřeno zprávou z odborného zařízení.
42. Z úředního záznamu ze dne 25. 7. 2023 soud zjistil, že u žalobkyně proběhlo dne 25. 7. 2023 neohlášené sociální šetření. Žalobkyně odmítla pracovnice žalovaného vpustit do bytu, přivolala hlídku Policie ČR, po příjezdu svolila s provedením sociálního šetření, namítala nezákonnost zařazení nezletilého do evidence ohrožených dětí, ze šetření pořizovala nahrávku. Byt byl shledán v nepořádku, nezletilý byl shledán v pořádku. Po žalobkyni bylo požadováno vyšetření u odborníka.
43. Z Protokolu z jednání ze dne 1. 9. 2023 soud zjistil, že u žalovaného proběhlo jednání s oběma rodiči, ze shodných informací podaných rodiči vyplynulo, že otec realizuje styk s nezletilým v termínech dle návrhů otce, styku není bráněno, styk probíhá v Praze, cca od 10 do 18 hodin, převážně venku. Otec uvedl, že se snaží o dohodu, aby mohl brát nezletilého do Brna. Ohledně péče o nezletilého otec uvedl běžné okolnosti jako že matka mu dává příkrmy, dává ho dvakrát denně spát, používá jednorázové pleny atp. Ohledně financí bylo hovořeno o vyřizování sociálních dávek a o úhradě výživného otcem. Na zdravotní stav žalobkyně dle protokolu rodiče tázáni nebyli ani nebyl zmiňován. Výstup z jednání je dle protokolu tento: „*Matce bylo doporučeno začít spolupracovat s odborným zařízením.*“
44. Z e-mailové korespondence žalobkyně a otce nezletilého, jejíž kopii žalovaný obdržel od otce nezletilého dne 23. 7. 2023, soud zjistil, že žalobkyně otce v elektronické korespondenci zahrnuje nadávkami, výčitkami, urážkami, výhrůžkami.
45. Dne 3. 1. 2024 žalovaný vyhotovil Individuální plán ochrany nezletilého dítěte č. 3. (s termínem 3. 7. 2024). Identifikoval v něm tři cíle. 1. Naplánoval, že žalobkyně naváže spolupráci s odborným zařízením a podstoupí vyšetření, z důvodu zhodnocení jejího zdravotního stavu. Bude spolupracovat s odborníkem a řídit se jeho doporučením, což bude ověřeno zprávou z odborného zařízení. 2. Rodiče se budou domlouvat na péči o nezletilého, v případě potřeby podají návrh na úpravu poměrů, otec se bude podílet větší měrou na péči o nezletilého. 3. Nezletilý nebude přítomen konfliktu rodičů.
46. Ve formuláři Informace k vyhodnocení dítěte ze dne 3. 1. 2024 je uvedeno, že žalovaný shledal jako nenaplněnou potřebu nezletilého „prohlubování vztahu s otcem“, „pozitivní vztahy mezi rodiči, navykací režim s otcem“, „kontakt s prarodiči ze strany matky“, „čerpání PnD“, „využití odborných zařízení“, „zhodnocení zdravotního stavu matky“. Ostatní potřeby nebyly zjištěny nebo byly shledány naplněné. Žalovaný provedl analýzu situace a potřeb nezletilého se závěrem: „*Navázání spolupráce s odborným zařízením lékařského zaměření z důvodu zhodnocení jejího zdravotního stavu. Využití odborných zařízení*“

z důvodu pokusu dojít k domluvě ve věci zajištění péče o nezl. a pracování na zlepšení komunikace mezi rodiči. Podání návrhu na úpravu poměrů“.

47. Z Protokolu z jednání ze dne 26. 1. 2024 soud zjistil, že žalovaný zorganizoval jednání s rodiči za účelem získání aktuálních informací, z jednání učinil závěr, že s žalobkyní byla projednána spolupráce s odborným zařízením a znovu bylo doporučeno zahájit spolupráci.
48. Z lékařské zprávy pediatřičky ze dne 31. 7. 2023 soud zjistil, že péče žalobkyně o nezletilého je pediatrickou shledána zcela v pořádku.

Posouzení věci soudem

49. Městský soud v Praze o věci rozhodl bez nařízení ústního jednání postupem podle § 51 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), neboť účastníci s takovým postupem souhlasili.
50. Městský soud nepovažoval za potřebné nařizovat jednání ani za účelem provádění listinných a dalších důkazů navržených žalobkyní (především nahrávek pořízených žalobkyní dne 5. 12. 2022, 3. 1. 2023, 25. 7. 2023 a 1. 9. 2023). Soud tyto důkazy neprovedl z důvodu nadbytečnosti, neboť z nich pro účely posouzení zákonnosti postupu žalovaného není třeba vycházet. Postup žalovaného lze řádně posoudit i bez ověření pravdivosti tvrzení, které má být označenými důkazy prokázáno, jak bude uvedeno dále v odůvodnění tohoto rozsudku. Nadto je třeba uvést, že listiny, které žalobkyně navrhla provést k důkazům, jsou zároveň součástí dokumentace žalovaného. Soud tak vycházel zejména z listin předložených žalovaným, neboť ten ve věci nevedl klasický správní spis dle § 17 s. ř. s. Soud má za to, že postup žalovaného je v těchto listinách dostatečně zdokumentován.
51. Podle § 82 s. ř. s. každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, může se žalobou u soudu domáhat ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný.
52. Podle ustálené judikatury Nejvyšší správního soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2017, č.j. 1 Afs 217/2017-34, a tam citovanou judikaturu) je namíste ochranu v procesním režimu podle § 82 a násl. s. ř. s. poskytnout tehdy, pokud jsou kumulativně splněny všechny podmínky stanovené v tomto ustanovení. Žalobce musí být přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením („zásahem“ správního orgánu v širším smyslu) správního orgánu, který není rozhodnutím (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo (5. podmínka).
53. Podle ust. § 87 odst. 1 s. ř. s. soud rozhoduje na základě skutkového stavu zjištěného ke dni svého rozhodnutí; rozhoduje-li soud pouze o určení toho, zda zásah byl nezákonný, vychází ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době zásahu.
54. Městský soud v Praze přistoupil k posouzení žaloby podle ust. § 82 a násl. s. ř. s.

Shodu s prvopisem potvrzuje X. X.

55. Nejprve se soud zabýval žalobou na ochranu před nezákonným zásahem spočívajícím v zařazení nezletilého do evidence vedené žalovaným o dětech spadajících pod § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a vedení nezletilého v této evidenci.
56. Žaloba byla v této části podána včas, neboť směřuje proti zásahu, který doposud nebyl ukončen, byla podána osobou k tomu oprávněnou, neboť žalobkyně jakožto matka nezletilého byla posuzovaným zásahem přímo dotčena na svých veřejných subjektivních právech (výkonem sociálně-právní ochrany dětí je ostatně pravidelně zasahováno do nejintimnější sféry soukromého a rodinného života nezletilých dětí i jejich rodičů, a často je zasahováno i do práv chráněných Listinou základních práv a svobod), a splňuje všechny formální náležitosti na ni kladené, včetně přípustnosti jejího podání, nelze-li se ochrany nebo nápravy proti tvrzenému nezákonnému zásahu žalovaného domáhat jinými právními prostředky. Městský soud v Praze tedy shledal, že procesní podmínky v případě žalobkyní podané žaloby na ochranu před nezákonným zásahem žalovaného jsou splněny.
57. Podle § 6 ZSPOD se „sociálně-právní ochrana se zaměřuje zejména na děti, a) jejichž rodiče 1. zemřeli, 2. neplní povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti, nebo 3. nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti; b) které byly svěřeny do výchovy jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte, pokud tato osoba neplní povinnosti plynoucí ze svěření dítěte do její výchovy; c) které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, jsou ohroženy závislostí, živí se prostitutací, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší než patnáct let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, 4. opakovaně nebo soustavně páchají přestupky podle zákona upravujícího přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití; d) které se opakovaně dopouští útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte; e) na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu; f) které jsou na základě žádosti rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte opakovaně umísťovány do zařízení zajišťujících nepřetržitou péči o děti nebo jejich umístění v takových zařízeních trvá déle než 6 měsíců; g) které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami; h) které jsou žadateli o udělení mezinárodní ochrany, azylanty nebo osobami požívajícími doplňkové ochrany, a které se na území České republiky nacházejí bez doprovodu rodičů nebo jiných osob odpovědných za jejich výchovu; pokud tyto skutečnosti trvají po takovou dobu nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.“
58. Podle § 31 odst. 1 ZSPOD „péče o děti uvedené v § 6 spočívá v poskytování pomoci při překonávání nepříznivých sociálních podmínek a výchovných vlivů, s cílem umožnit jim začlenění do společnosti, včetně začlenění pracovního.“
59. Podle § 54 ZSPOD „obecní úřad obce s rozšířenou působností vede evidenci dětí a) uvedených v § 6, b) kterým byl ustanoven opatrovníkem nebo poručníkem.“
60. Podle § 53 odst. 2 ZSPOD „rodiče jsou povinni a) spolupracovat s orgány sociálně-právní ochrany při ochraně zájmů a práv dítěte, b) na výzvu příslušného orgánu sociálně-právní ochrany se dostavovat k osobnímu jednání, předložit listiny a další doklady a poskytnout nezbytné

informace, je-li jich třeba pro výkon sociálně-právní ochrany, c) umožnit za podmínek uvedených v § 52 odst. 3 návštěvu zaměstnance orgánu sociálně-právní ochrany a zaměstnance obce s rozšířenou působností zařazeného do obecního úřadu v obydli, popřípadě v jiném prostředí, kde dítě žije, je-li to nezbytné pro ochranu života nebo zdraví dítěte nebo pro ochranu jeho práv.“

61. Podle § 9a ZSPOD „*nastane-li situace, která ohrožuje řádnou výchovu a příznivý vývoj dítěte, kterou rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte nemohou nebo nejsou schopni sami řešit, je nezbytné přijmout na ochranu dítěte a k poskytnutí pomoci rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte potřebné opatření sociálně-právní ochrany podle části třetí.“*
62. Důvodová zpráva k ZSPOD ve vztahu k § 6 uvádí, že návrhem zákona se vymezuje okruh dětí, jimž se věnuje zvýšená pozornost. „*Jedná se o děti, jejichž rodiče z vážných objektivních nebo subjektivních důvodů neplní nebo nedostatečně plní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti, popřípadě o děti v péči jiných osob, které jsou odpovědné za výchovu dítěte a neplní povinnosti vyplývající ze svěřením dítěte do jejich péče. Dále jsou to děti, na kterých byl spáchán závažný trestný čin anebo děti, které vzhledem ke svému jednání nebo chování zvýšenou ochranu a pomoc vyžadují.“*
63. Problematikou poskytování sociální pomoci ohroženým dětem se již správní soudy zabývaly. Například Krajský soud v Brně v rozsudku ze dne 21. 4. 2023 č.j. 29 A 91/2022-87 podrobně vymezil pojem ohroženého dítěte a podmínky postupu orgánů sociálně-právní ochrany při poskytování pomoci těmto dětem.
64. Jak Krajský soud v Brně v odkazovaném rozsudku mimo jiné uvedl, ust. § 6 ZSPOD představuje pracovní definici „ohroženého dítěte“, která striktně vymezuje adresáta právní normy jako toho, kdo může nárokovat sociální pomoc podle ZSPOD. Jedná se proto o zcela stěžejní ustanovení ZSPOD. Pojem ohroženého dítěte zákon nedefinuje, ale užívá jej v § 10 odst. 3 písm. d) a e) ZSPOD, podle něhož individuální plán ochrany dítěte „*vymezuje příčiny ohrožení dítěte a stanoví opatření k poskytnutí pomoci rodině ohroženého dítěte*“ a dále zakotvuje, že účelem případové konference je „*řešení konkrétních situací ohrožených dětí a jejich rodin*“. „Ohroženým dítětem“ podle citovaných ustanovení je třeba rozumět dítě spadající pod vymezení komentovaného ustanovení. Synonymem pojmu „ohrožené dítě“ je jednak obecný pojem dítěte vyžadujícího zvláštní ochranu, který vyplývá již z čl. 32 odst. 1 věta druhá Listiny základních práv a svobod („*zvláštní ochrana dětí a mladistvých je zaručena*“), a to vždy se zohledněním nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Synonymum představuje i pojem „*dítě vyžadující zvýšenou pozornost*“, jak jej uvádí nadpis k hlavě VII třetí části, když úvodní text této hlavy v § 31 odst. 1 ZSPOD odkazuje právě na ustanovení § 6.
65. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 7. 12. 2023 č.j. 1 Ads 91/2023-64 shrnul, že ust. § 6 ZSPOD vymezuje demonstrativním výčtem situace, ve kterých se na děti zaměřuje sociálně-právní ochrana. Zároveň stanoví, že taková situace musí trvat po takovou dobu nebo být takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí. Krom toho, že situace pro aplikaci sociálně-právní ochrany dětí jsou uvedeny demonstrativním výčtem, v některých případech obsahují i neurčité právní pojmy.

Shodu s prvopisem potvrzuje X. X.

66. Nejvyšší správní soud v odkazovaném rozsudku upozornil, že z textu ust. § 54 písm. a) ZSPOD vyplývá, že zákonnou podmínkou pro zařazení dítěte do evidence dle § 55 tohoto zákona je skutečnost, že se dítě ocitlo v některé ze situací vyjmenovaných v § 6 zákona.
67. Z charakteru § 6 ZSPOD zároveň podle Nejvyššího správního soudu plyne, že je zde potřeba správního uvážení hned v několika rovinách – zda konkrétní nastalý stav je jednou ze situací v demonstrativním výčtu, zda ji lze podřadit pod případně nastalý neurčitý právní pojem, či zda jde o situaci zcela jinou; ovšem vždy musí správní orgán uvážit o tom, zda onen stav trvá po takovou dobu či je takové intenzity, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dětí, nebo je anebo může být příčinou nepříznivého vývoje dětí. Při takovéto úvaze má správní orgán postupovat mimo jiné s ohledem na základní zásady činnosti správních orgánů. V posuzovaném případě tedy v první řadě tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu). Dále tak, aby byla šetřena práva nabytá v dobré víře, jakož i oprávněné zájmy osob, jichž se činnost správního orgánu v jednotlivém případě dotýká, a do těchto práv bylo zasahováno jen za podmínek stanovených zákonem a v nezbytném rozsahu dle § 2 odst. 3 správního řádu. A konečně tak, aby správní orgán v souvislosti se svým úkonem poskytl dotčené osobě přiměřené poučení o jejích právech a povinnostech, je-li to vzhledem k povaze úkonu a osobním poměrům dotčené osoby potřebné, jak stanovuje § 4 odst. 2 správního řádu.
68. Městský soud v Praze má za to, že žalovaný v posuzované věci popsaná východiska respektoval. Po prostudování dokumentace žalovaného má městský soud za to, že z ní lze rozpoznat správní uvážení, které vysvětluje, zda a jakými konkrétními skutečnostmi v danou chvíli považuje žalovaný vývoj nezletilého za ohrožený. Dále pak městský soud v dokumentaci žalovaného našel úvahy umožňující učinit závěr, že zjištěná skutečnost, která nepříznivě ohrožuje nezletilého v posuzovaném případě, trvá delší dobu, jak ust. § 6 vyžaduje, a že tedy ochrana poskytovaná nezletilému není excesem ze zákonné pravomoci žalovaného. Žalovaný tedy identifikoval situaci způsobitou ohrožit zájem na příznivém vývoji nezletilého, a to jinou než výslovně uvedenou v demonstrativním výčtu § 6 ZSPOD, přičemž lze dovodit, že žalovaný tuto jinou situaci považoval za souladnou s cíli a obsahem poskytování sociálně-právní ochrany dětem. Zohlednil i to, že jen taková situace zakládá § 6 ZSPOD kvalifikované ohrožení dítěte, pokud trvá po určitou dobu, nebo je vyšší intenzity.
69. K tomu lze shrnout, že žalovaný nejprve dne 14. 11. 2022 zaznamenal podnět PNB, která žádala prošetření situace nezletilého v rodině po propuštění jeho matky z PNB, neboť dle informací od otce má podezření na zanedbávání péče. Taková informace je nepochybně způsobila aktivovat postup žalovaného dle ZSOD, neboť žalovanému poskytla zřetelnou a dostatečnou vstupní indicii, a žalovaný postupoval správně, pokud předmětnou informaci následně prověřoval.
70. Při následném šetření žalovaný mezi 14. 11. a 2. 12. 2022 zjistil, že žalobkyně je s nezletilým sama, není známo, zda má nějakou diagnózu, neléčí se, zjistil také, že žalobkyně bere přítomnost otce nezletilého jako ohrožení. Dále zjistil, že žalobkyně se o nezletilého řádně stará, v její péči neshledal nedostatky. Na základě všech zjištěných skutečností žalovaný dne 2. 12. 2022 zaevidoval nezletilého do evidence ohrožených dětí s odůvodněním, že žalobkyně má psychózu, s žádnými odborníky nespolupracuje, podepsala revers z PNB, přítomnost jiné osoby bere jako ohrožení. Ohledně údaje o psychóze je sporné, jak k němu žalovaný

dospěl, když žalovaný trvá na tom, že mu jej sdělila sama žalobkyně, ta to popírá. Městský soud má ovšem za to, že i bez bližšího zjištění o žalobkynině zdravotním stavu žalovaný ke dni zaevidování nezletilého do evidence ohrožených dětí zjistil skutkový stav v dostačující míře, vycházel přitom z podkladů, které měl k dispozici. Žalovaný považoval za důvody jednak žalobkyninu nedávnou hospitalizaci v psychiatrické nemocnici, z níž byla předčasně propuštěna na základě vlastní žádosti (reverz), jednak podezření psychiatrické nemocnice na zanedbávání péče, jednak podnět otce o nestandardním chování žalobkyně a neadekvátní péči žalobkyně o nezletilého krátce před hospitalizací. Tyto faktory na straně žalobkyně žalovaný dal do souvislosti s faktory na straně nezletilého, tedy s jeho velmi nízkým věkem a tudíž naprostou závislostí na poskytované péči pečující osoby, a dále se skutečností, že touto pečující osobou je výlučně žalobkyně, neboť o něj pečuje sama. Identifikované faktory žalovaný neposuzoval izolovaně, ale uceleně ve vzájemné souvislosti. Úvaha žalovaného sice není v dokumentaci precizně formulovaná, soud má však za to, že z jednotlivých podkladů je dostatečně seznatelná. K tomu soud poznamenává, že nevede-li žalovaný klasické správní řízení a nevydává-li ve věci správní rozhodnutí, nelze očekávat, že jeho úkon bude obsahovat detailní písemné odůvodnění, které by dosahovalo kvality odůvodnění správního aktu. Postačí, má-li úkon žalovaného přezkoumatelný základ, což soud v daném případě shledal. Soud souhlasí s žalovaným, že důvody pro zařazení nezletilého do evidence dle ust. § 6 ZSPOD byly dány, neboť žalovaným identifikované rizikové faktory ve vzájemné souvislosti mohou být příčinou nepříznivého vývoje nezletilého, přičemž některé z nich (tj. především nízký věk nezletilého, závislost nezletilého na žalobkynině výlučné péči) nejsou pouze jednorázového charakteru.

71. Na základě zjištěného skutkového stavu žalovaný ve věci činil dostatečnou úvahu, v níž nezneužil ani nepřekročil meze správního uvážení, přičemž samotná skutečnost, že žalobkyně s úvahou žalovaného nesouhlasí, nedokládá nedostatečnost správního uvážení žalovaným. Městský soud připomíná, že správní soudy mají pouze omezenou možnost přezkumu provedeného správního uvážení. Při přezkumu úvahy správního orgánu soud zkoumá pouze to, zda správní orgán nepřekročil meze správního uvážení nebo zda toto uvážení nezneužil. Za tímto účelem zkoumá, zda úvaha nevybočila z mezí a hledisek stanovených zákonem, zda je v souladu s pravidly logického usuzování a zda premisy takového úsudky byly zjištěny řádným procesním postupem. Městský soud má za to, že úvaha žalovaného uvedená kritéria splňuje.
72. Následně žalovaný dne 3. 1. 2023, dne 3. 7. 2023 a dne 3. 1. 2024 vyhodnocoval situaci nezletilého jako dítěte ohroženého. Žalovaný postupně identifikoval další rizikové faktory, a to zejména nepravdivost kontaktu otce s nezletilým a konfliktnost vztahu mezi rodiči. Zjistil také, že žalobkyně má poruchu přizpůsobení, s otcem komunikuje nepřiměřeně emotivně, vyjadřuje se silně nenávisťně, verbálně jej inzultuje. Zaznamenal a zohlednil žalobkyninu námitku násilnického chování otce k ní. Péči o nezletilého žalobkyní shledal žalovaný řádnou. Žalovaný byl při dalším vyhodnocování situace povinen posoudit, zda důvody pro vedení nezletilého v evidenci ohrožených dětí trvají. Městský soud v Praze má shodně s žalovaným za to, že zjištěné okolnosti, ač některé z nich při jejich izolovaném hodnocení nemusí působit rizikově, lze při komplexním posouzení ve vzájemné souvislosti a ve spojení s dříve zjištěnými okolnostmi, které trvají, považovat za rizikové faktory odůvodňující i nadále evidování nezletilého jako ohroženého dítěte, neboť ve svém souhrnu

mohou mít nepříznivý vliv na celkové prospívání nezletilého vzhledem k jeho budoucímu životu.

73. K námitce žalobkyně, dle níž žalovaný žalobkyni nutí spolupracovat se zdravotnickým zařízením a doložit žalovanému její zdravotní stav, soud uvádí, že pouze na základě tohoto dílčího úkonu nelze hodnotit prohlášení nezletilého za ohrožené dítě a jeho zařazení do evidence ohrožených dětí za nezákonný zásah. Soud souhlasí, že žalovaný nemá žádný zákonný nástroj, jak po žalobkyni autoritativně vymáhat lékařské vyšetření; jeho postup v tomto směru, kdy trvá na doložení spolupráce s odborným zařízením, je proto nadbytečný; s ohledem na konkrétní okolnosti posuzované věci se však soudu nejeví nijak šikanózní. Tento dílčí nedostatek tak dle názoru soudu nelze v celkovém kontextu věci považovat sám o sobě za důvod nezákonnosti zařazení nezletilého do evidence ohrožených dětí. Při posouzení postupu žalovaného je pak třeba zohlednit, že žalovaný má k dispozici jiné mechanismy, jak i bez součinnosti s žalobkyní řádně vyhodnotit situaci nezletilého a situaci rodiny. Tyto mechanismy žalovaný využil a přesto, že nezískal podrobné informace o zdravotním stavu žalobkyně, zjistil skutkový stav věci v dostatečné míře. Neznalost podrobností o žalobkynině zdravotním stavu totiž nebyla jediným faktorem určujícím postup žalovaného, přičemž jeho postup sledoval legitimní cíl sociálně-právní ochrany nezletilého.
74. Intervenci žalovaného jako celek má tedy soud za dostatečně odůvodněnou okolnostmi případu a vzhledem k těmto okolnostem ji shledává přiměřenou. Soud zvážil, že se v daném případě jedná o intervenci z moci úřední a bez ohledu na vůli žalobkyně, nicméně zohlednil její preventivní funkci a nesankční povahu.
75. V této souvislosti soud uvádí, že nevyslyšel dílčí námitku žalobkyně, dle níž prohlášení podle § 6 ZSPOD má být spojeno s rozhodováním o stanovení dohledu podle § 13 odst. 1 písm. b) ZSPOD. Tuto právní otázku vyřešil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 7. 12. 2023 č.j. 1 Ads 91/2023-64, kde vysvětlil, že pro takto striktní výklad nenašel v zákoně oporu. Účelem prohlášení dítěte za ohrožené podle § 6 ZSPOD (a z něj plynoucí zařazení do evidence podle § 54 tohoto zákona) je aktivovat sociálně-právní ochranu dítěte, ta však může být prováděna i mírnějšími nástroji oproti dohledu dle § 13 odst. 1 písm. b) ZSPOD. Městský soud v Praze se se závěrem Nejvyššího správního soudu v této otázce ztotožňuje.
76. Městský soud v Praze má vzhledem ke všemu uvedenému za to, že prohlášení nezletilého za ohrožené dítě podle § 6 ZSPOD, které předcházelo zařazení nezletilého do evidence podle § 54 a 55 ZSPOD, a uvážení o ponechání nezletilého v evidenci po následném opakovaném vyhodnocování účinku zvolených opatření, bylo ze strany žalovaného učiněno přezkoumatelným způsobem, neboť z dokumentace žalovaného je dostačujícím způsobem seznatelné, proč zjištěnou situaci považoval a považuje za rizikovou, a že situaci považuje za jinou než demonstrativně uvedenou v § 6 ZSPOD, ovšem odůvodňující sociálně-právní ochranu nezletilého, a jedná se o situaci trvající delší dobu.
77. Městský soud k úvaze žalovaného doplňuje, že ust. § 6 ZSPOD vymezuje okruh dětí, jimž se věnuje zvýšená pozornost, pouze demonstrativně. Znamená to, že dává prostor pro uvážení orgánům veřejné moci aplikujícím právní normu, zda jsou v posuzovaném případě splněny podmínky pro působnost předmětné normy. Za předpokladu, že žalovaný danou

situaci podřadí pod příslušné ustanovení na základě správní úvahy a zdůvodní, že situace nevybočuje z kontextu základních principů sociálně-právní ochrany dětí daných zejm. ust. § 1 ZSPOD, pak jeho postup není, jak namítá žalobkyně, nezákonným „výkonem vrchnostenské pravomoci v zákonem nespecifikovaných oblastech či situacích“.

78. Následně se městský soud zabýval žalobou na ochranu před nezákonným zásahem spočívajícím ve výkonu neohlášeného sociálního šetření v domácnosti žalobkyně dne 25. 7. 2023.
79. Dle ust. § 84 odst. 1 s. ř. s. *žaloba musí být podána do dvou měsíců ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o nezákonném zásahu. Nejpozději lze žalobu podat do dvou let od okamžiku, kdy k němu došlo.*
80. V posuzované věci je z žalobního tvrzení i z dokumentace předložené žalovaným zřejmé, že žalobkyně se o tvrzeném zásahu dozvěděla právě dne 25. 7. 2023, kdy u ní v domácnosti za její přítomnosti proběhlo neohlášené sociální šetření žalovaného. Lhůta pro podání žaloby dle ust. § 84 odst. 1 s. ř. s. uplynula dne 26. 9. 2023.
81. Žalobkyně ovšem podala žalobu na ochranu před nezákonným zásahem až dne 20. 10. 2023. S ohledem na výše uvedené soud shledal, že žalobkyně podala žalobu v této části opožděně, neboť nedodržela zákonem stanovenou dvouměsíční lhůtu k jejímu podání. Proto soud podle § 46 odst. 1 písm. b) s. ř. s. žalobu v příslušné části pro opožděnost výrokem č. II odmítl.
82. Výroky č. III a IV soud rozhodl o nákladech řízení dle ust. § 60 s. ř. s. V řízení o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem spočívajícím v zařazení nezletilého do evidence ohrožených dětí a vedení nezletilého v této evidenci soud rozhodl podle zásady úspěchu ve věci dle ust. § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně neměla ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému pak v řízení o žalobě nevznikly žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti. Při kumulaci několika žalobních návrhů do jednoho řízení je třeba při rozhodování o náhradě nákladů řízení postupovat ve vztahu ke každému dílčímu předmětu řízení samostatně. Z důvodu odmítnutí žaloby na ochranu před nezákonným zásahem spočívajícím ve výkonu neohlášené návštěvy u žalobkyně soud v souladu s § 60 odst. 3 větou první s. ř. s. výrokem č. IV rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť žaloba byla v této části odmítnuta pro opožděnost.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Shodu s prvopisem potvrzuje X. X.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha dne 15. března 2024

JUDr. Ladislav Hejtmánek v. r.
předseda senátu